

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofdredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 3605. Mederedacteurs: Jos. Cremers, Canne-België. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 2079. R. Geurts, Echt. Penningsmeester ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v. h. Nat. hist. Gen., Maastricht. Drukkerij v.h. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9, Tel. 2121.

Versijnt Vrijdags voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan de Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandvergadering en spreekbeurt over de Koolstof-assimilatie door den heer G. H. Waage. — Mededeeling. — Nieuw ruilverkeer. — Nieuwe leden. — Verslag van de maandelijksche vergadering op 8 Jan. 1941. — Frits Smeets. Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg. — Walter Soyka Beiträge zur Klärung der Europäischen Arten der Mymariden (Chalc. hymen). Das Genus „Polynema“ Haliday. — J. H. Bonnema. Ostracoden aus der Kreide des Untergrundes der nord-östlichen Niederlande. (Fortsetzung). — H. Schmitz S.J. Kritisches Verzeichnis der paläarktischen Phoriden mit Angabe ihrer Verbreitung. (Fortsetzung).

VERKRIJGBAAR:

1e en 2e Aanvulling der

AVIFAUNA

van de Nederlandsche Provincie Limburg, benevens een vergelijking met aangrenzende gebieden door

P. A. HENS

UITGAVE 1926.

Deze aanvullingen beslaan
48 bladzijden, benevens
4 platen, en kosten slechts

1.50

Bestellingen worden ingewacht bij de

Uitg. M^{ij}. $\frac{v}{h}$. CL. GOFFIN

NIEUWSTR. 9, TEL. 2121, MAASTRICHT.

Men gelieve hiervoor de bestelkaart op de achterzijde van dit omslag uit te knippen en ingevuld te retourneren.

Kint Geer eur eige Stad?

(Kent Gij Uw eigen Stad?)

De Geschiedenis van Maastricht

door

Dr. E. Jaspar.

Het werk bevat 310 pag. tekst op Esparto papier
en 20 pag. platen op zwaar kunst d r u k papier.

Prijs ingen. f **4,10(*)**

geb. f **5,50(*)**

Dit standaardwerk van de ge-
schiedenis van Maastricht mag
bij geen enkele Limburger
ontbreken.

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de

Uitg. Mij v.h. Cl. Goffin

Nieuwstraat 9, Telefoon 2121, Maastricht.

Hierlange afknippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende

..... (naam en dui-

delijk adres) wenscht te ontvangen het werk: „KINT GEER EUR EIGE
STAD ?” door Dr. E. Jaspar. Gebonden *
Ingenaaid *

Door middel van boekhandel *).

(handteekening)

Door middel van de uitgevers *).

*) Doorhalen wat niet verlangd wordt.

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofdredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 3605. **Mederedacteurs:** Jos. Cremers, Canne-België. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 2079. R. Geurts, Echt. **Penningsmeester** ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v. h. Nat. hist. Gen., Maastricht. **Drukkerij** v.h. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9, Tel. 2121.

Verschijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan de Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandvergadering en spreekbeurt over de Koolstof-assimilatie door den heer G. H. Waage. — Mededeeling. — Nieuw ruilverkeer. — Nieuwe leden. — Verslag van de maandelijksche vergadering op 8 Jan. 1941. — **Frits Smeets.** Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg. — **Walter Soyka** Beiträge zur Klärung der Europäischen Arten der Mymariden (Chalc. hymen). Das Gennus „Polynema“ Haliday. — **J. H. Bonnema.** Ostracoden aus der Kreide des Untergrundes der nord-östlichen Niederlande. (Fortsetzung). — **H. Schmitz S.J.** Kritisches Verzeichnis der paläarktischen Phoriden mit Angabe ihrer Verbreitung. (Fortsetzung).

Op de **VERGADERING** die gehouden zal worden op **Woensdag 5 Februari**, te 6 uur, zal de heer **G. H. Waage** spreken over:

DE KOOLSTOF-ASSIMILATIE.

MEDEDEELING.

Volgens besluit van de Bestuursvergadering van 25 Jan. l.l. wordt de ledenlijst 1941 wegens bezuiniging niet gedrukt.

NIEUW RUILVERKEER.

Akademische Verlagsgesellschaft Becker und Erler, Kom.-Ges., Sternwartenstr. 8, Leipzig C 1. Deutsche Geologische Gesellschaft, Berlin N. 4, Invalidenstr. 44. Naturhistorische Gesellschaft, Nürnberg, Luitpoldhaus.

NIEUWE LEDEN.

Mej. Dr. T. Broekema, Arts en Mej. A. Pieters, K. Karelplein 10, Maastricht. Dr. W. J. M. v. d. Weijden, Ruys de Beerenbroucklaan 27, Heerlen. Broeder Jeroen, Huize „St. Joseph“, Heer L.

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSKE VERGADERING OP 8 JANUARI 1941.

Aanwezig de dames: H. Beljaars, F. van Schaik, T. van Schaik, A. Kemp-Dassen, T. Dütting, T. Nahon, W. van de Geijn en de heeren: L. Grossier, G. H. Waage, F. H. van Rummelen, D. C. van Schaik, L. Bels, P. J. Bels, G. van Eijndhoven, A. Husson, E. Kruijtzter, M. Kemp, M. Mommers, L. Gregoire, J. Visser, M. Rongen, J. Maessen. D. van de Gugten, M. Kamm, J. Gadiot, J. C. Rijk, P. Wassenberg, H. Koene, P. Bouchoms, R. Kofman, Br. Christophorus, E. Nijst, P. van Hest en W. v. d. Weijden.

De Voorzitter, de heer **Grossier**, opent de vergadering en spreekt zijn beste wenschen uit voor 1941. Hij memoreert de leden, Dr. Leruth, Ploem, Kentgens en v. Wessem, die in 1940 door den dood aan ons Genootschap zijn ontvallen. Pas heeft het nieuwe paar ingezet, of één onzer oudste leden, de heer Hagdorn, hebben we ten grave gedragen. Als gemeenteraadslid heeft de overledene steeds voor de belangen van ons Genootschap op de bres gestaan, terwijl hij als lid van de Commissie van Toezicht op het Museum in de laatste jaren veel nuttig werk heeft verricht ten bate van deze instelling.

De Voorzitter toont vervolgens het juist verschenen boek van ons bestuurslid Beckers, geschreven in samenwerking met zijn zoon. Wij feliciteeren den heer Beckers met de totstandkoming van dit werk, „Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg“, dat door het Publiciteitsbureau „Veldeke“ te Maastricht keurig is uitgegeven. Moge dokter Beckers nog vele jaren gegeven zijn, om zijn archaeologische werkzaamheden voort te zetten.

De heer Waage krijgt hierna 't woord.

In Memoriam
Prof. Dr. Eugène Dubois

Op 16 December l.l. overleed Marie Eugène François Thomas Dubois, één onzer grootste Nederlandsche geleerden en het past ons hem in deze zitting van ons Genootschap te gedenken.

Geboren 28 Jan. 1858 te Eysden, waar zijn vader apotheker was, zwierf de jonge Dubois rond in 't schoone Zuid-Limburg, verzamelde fossielen in en rondom den St. Pietersberg en onderzocht de chemische samenstelling van de mergel, waarin hij phosphorzuur aantrof. Zijn middelbare school-opleiding genoot hij aan de Rijks H.B.S. te Roermond, waar zijn leeraar Dr. Rosen veel invloed op hem had. Te Amsterdam ging hij medicijnen studeren (hij was een jaargenoot van Frederik van Eeden) en al dra toonde hij zijn groote voorliefde voor de vergelijkende anatomie. Na zijn artsexamen was hij eenige jaren prosector bij den grooten morpholoog Fürbringer. Weldra vertrok hij, die reeds tot lector te Amsterdam was benoemd en door Donders gepolst, om in Utrecht hoogleraar te worden, tegen den raad van Fürbringer en Weber naar N. O. Indië met het vooropgezette doel bewijzen te vinden voor de afstamming van den mensch uit aapachtige wezens.

Eerst werkzaam op Sumatra, waar hij vele grotten onderzocht, werd hij na een hevige malaria-aanval overgeplaatst naar Java en in de omgeving van Trinil deed hij in 1891, 1892 en 1893 uiterst belangrijke palaeontologische vondsten, die hem wereldberoemd zouden maken. Een groot aantal dierlijke fossielen werd verzameld en naar Nederland getransporteerd in afwachting van latere bewerking. De meest belangwekkende vondsten waren een schedeldak, enkele kiezen en een dijbeen, resten van een wezen, waaraan Dubois den naam gaf van *Pithecanthropus erectus* en waarvan hij meende, dat het „eine menschenähnliche Uebergangsform” was. In 1895 toonde Dubois deze fossielen op het derde internationale zoölogische congres te Leiden en verder te Luik, Brussel, Londen, Dublin, Edinburg, Berlijn en Jena.

In 1897 promoveerde de Senaat der Amsterdamse Universiteit hem honoris causa tot Doctor in de Plant- en Dierkunde. In 1898 volgde zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit voor het onderwijs in de mineralogie en kristallografie, de geologie en palaeontologie, welk ambt hij op 20 Febr. 1898 aanvaardde met een rede: „Over den kringloop der stof op Aarde”. In 1905 werd hij tot gewoon hoogleraar benoemd en hem, naast de vier genoemde vakken, ook nog 't onderwijs opgedragen in de physische geografie.

Over de beteekenis van de *Pithecanthropus* werd een felle strijd gestreden, niet alleen in zuiver biologische kringen, maar ook in theologische. Het spreekt van zelf, dat Dubois één der strijders was, die met groote scherpzinnigheid en vitaliteit zijn

inzichten verdedigde. Helaas vonden bij de bestrijding ook aanvallen op den persoon van Dubois plaats, waarbij hem wonden werden geslagen, die hem schrijnden en wij weten door de bezoeken, die wij Dubois ook in de laatste jaren op „De Bedelaer” brachten, hoe zeer ze zijn blijven schrijnen zijn verdere, lange leven.

In een rede, waarmede de Voorzitter van de afdeling natuurkunde van de Nederlandsche Academie van Wetenschappen Dubois heeft herdacht, lezen we:

„Waar alles, wat met de afstamming van den mensch samenhangt, in staat is de hartstochten op te zweepen, is het geen wonder, dat Dubois' werk naast groote waardeering ook felle critiek opwekte. Het karakter van Dubois was van dien aard, dat hij dikwerf dergelijke critiek als aanvallen op zijn persoon beschouwde en zoo is het misschien te verklaren, dat deze in wezen gezellige, aangename Limburger werd tot de ietwat eenzelvige, achterdochtige persoon, die de meesten onzer gekend hebben.”

Inderdaad, deze groote figuur heeft geleden onder herhaaldelijke, vaak niet voldoende gegronde, beduchtheid voor tegenwerking. Uit de vele brieven, die wij de laatste jaren van hem ontvingen, bemerkten we steeds weer, hoe zeer hij het zich zelf vaak noodeloos moeilijk maakte.

Het is noodig de oorzaak van zijn, oorspronkelijk niet aanwezige, eenzelvigheid en achterdochtigheid vast te stellen, wil men eenigszins begrijpen, hoe het komt, dat Dubois, die zijn vondsten eerst vrijelijk toonde, hoe langer hoe meer geheimzinnig er mee werd, zoodat het moeilijk en ten slotte bijna onmogelijk werd deze belangrijke fossielen te zien.

Daar komt bij, dat Dubois' inzicht in de plaats, die hij aan de *Pithecanthropus* had toegekend, zich wijzigde. Beschouwde hij de *Pithecanthropus* oorspronkelijk als de missing link, een overgangsvorm tusschen de hoogst ontwikkelde zoogdieren, de apen, en de mensch, door zijn onderzoekingen over de cephalisatie en de phylogenetische vervolmaking van het psycho-encephalon kwam hij tot de meening, dat er geen overgangsvormen konden zijn, daar de verhoudingen van het hersengewicht van minder tot hooger ontwikkelde diersoorten geen geleidelijke reeks vormen, doch sprongsgewijs verlopen. De denkbeelden van Dubois over de verhouding van het hersengewicht tot het lichaamsgewicht zijn neergelegd in zijn cephalisatiewet, weergegeven door $E = KP^{5/9}$, waarin E het hersengewicht, P het lichaamsgewicht en K den cephalisatie-coëfficiënt weergeeft. Deze houdt verband met functie en organisatie van het betrokken wezen. Stelt men deze coëfficiënt bij den mensch op 1, dan bedraagt deze bij menschen $\frac{1}{4}$, bij herkauwers en roofdieren $\frac{1}{8}$, bij hazen, civetkatten $\frac{1}{16}$, bij muizen, mollen, egels $\frac{1}{32}$, bij spitsmuizen en kleine vleermuizen $\pm \frac{1}{64}$. Op zeer vernuftige wijze en na jaren van moeizamen arbeid kon Dubois de reeksen uitbreiden over tal van groepen van uitgestorven dieren. De factor $\frac{1}{2}$ ontbreekt in deze reeks en deze waarde werd door